

Inspraak op Maat

Participatie van inwoners van Heerhugowaard

De spelregels voor Beginspraak

We doen aan participatie maar we doen het op maat! De kern van de ambitie van de Raad als het gaat om (burger)participatie is dat deze vorm en inhoud krijgt op basis van de specifieke situatie en de behoeften van belanghebbenden.

De vraag is niet of we het doen, maar hoe we het doen: Daarbij geldt: we doen het op maat! We spreken af belanghebbenden te betrekken bij het gemeentelijk beleid en bij de uitvoering op het moment dat de eerste aanzet tot een plan wordt gegeven en er dus nog wezenlijk invloed uitgeoefend kan worden. Wij noemen dit in Heerhugowaard beginspraak. Beginspraak staat dus voor sámen plannen maken in een zo vroeg mogelijk stadium. Dat betekent dat de gemeente niet als enige bepaalt wat er in Heerhugowaard gebeurt maar samen met haar inwoners kleur geeft aan Heerhugowaard.

De spelregels voor burgerparticipatie op maat

1. Voor uitvoering van de spelregels wordt een Handleiding Beginspraak opgesteld. We hanteren de stappen in deze handleiding, gericht op maatwerk, afgestemd op het type onderwerp en de gewenste mate van invloed van de participanten.
2. We spreken af dat we altijd duidelijk zijn binnen welke (wettelijke) randvoorwaarden participatie plaatsvindt.
3. Wanneer het gaat om onderwerpen op gemeentelijk niveau (en niet op wijk of straat niveau) worden inwoners betrokken, bijvoorbeeld via enquêtes.
4. We zorgen ervoor dat wat er nodig is voor participatie, er ook daadwerkelijk is. Participatie is immers vrijwilligerswerk. Dat betekent dat mensen die meedoen bij voorkeur geen kosten hoeven te maken. Wij zorgen dus voor postverzending, vergaderruimte, informatie, publiciteit, ondersteuning en begeleiding, deskundigheidstraining, budget, presentatie en evaluatie. En we letten erop dat de mensen die meedoen met participatie, zich erkend en gewaardeerd voelen.
5. Participatie draagt altijd positief bij aan de besluiten, producten en dienstverlening van de gemeente. Als adviezen vanuit participatie wél zijn overgenomen, is dat vanzelfsprekend. Maar ook als dat niet het geval is, is dat zo, want dan heeft het advies bijgedragen aan een betere afweging van het besluit dat genomen moest worden. We leggen dus altijd aan elkaar uit wat de uitkomsten van de participatie zijn, en vooral ook, waarom bepaalde adviezen niet overgenomen zijn.

Actieve burgers zijn het kapitaal van een dynamische en democratische samenleving. Zij kunnen bijdragen en afwegingen helpen uitdragen (bron: Marc Chavannes in zijn boek 'Niemand regeert'). De burger centraal betekent burgerparticipatie op maat. De gemeenteraad van Heerhugowaard

heeft de afgelopen jaren aan de weg getimmerd vanuit het participatieprincipe: H300, burenakkoord, motie draagvlak. Maar verkondigen in lijvige moties en nota's is één, maar daadwerkelijk handelen is twee. Dat moet in het DNA van de Raad en het Bestuur worden genesteld. Als gemeente dienen we een veranderslag te maken van een dirigerende, toetsende en wetgevende gemeente naar een dienstverlenende en regisserende gemeente.

Inwoners worden steeds individualistischer. Met vaak wisselende verlangens en verwachtingen die op elkaar afgestemd moeten worden bij het inrichten van de woon- en leefomgeving. Deze "strijd" wordt steeds vaker uitgemeten via de pers en via allerlei digitale netwerken en via bezwaar- en beroepsprocedures. De kunst is om in dit publieke krachtenveld een positieve toon te zetten door het gesprek aan te gaan met onze inwoners, bedrijven en groeperingen. Het contact en het gesprek met deze belanghebbenden staat steeds meer voorop bij het ontwikkelen en uitvoeren van (gemeentelijk) beleid. Afgelopen jaren zijn inwoners en andere belanghebbenden vanuit diverse onderdelen van de gemeentelijke organisatie gevraagd naar hun mening over diverse onderwerpen (Ondertunneling, Middenweg Centrumwaard, hertenkamp, sporthal Noorderend). Op zich een mooie ontwikkeling. Ondanks deze initiatieven ervaren we op andere dossiers een minder positieve score.

Onze inwoners willen vooral betrokken worden bij voorzieningen op wijkniveau zoals groen, verkeer en voorzieningen. Bij ruimtelijke onderwerpen zijn zij vooral geïnteresseerd in wat er in de eigen straat, buurt, en wijk plaatsvindt. Bij sociaal beleid in wat er op gemeentelijk niveau gebeurt. Om onze inwoners echt serieus te nemen is het dus nodig om maatwerk te leveren als het gaat om participatie. Dit geldt ook voor andere belanghebbenden zoals bedrijven, maatschappelijke organisaties en belangenbehartigers.

Afbakening (verder uitwerken na de eerste discussie)

- *kaders hoe de gemeentelijke organisatie de komende bestuursperiode met participatie om dient te gaan.*
- *Wie doet nu precies wat en op welk moment? Wat is de rol van de raad, het college en de ambtenaren?*
- *praktisch afwegingskader*
- *Het als gemeente opbouwen van 'een netwerk in de samenleving' is van groot belang om te weten wat er onder haar inwoners leeft. Dat geeft de mogelijkheid om daar dan in besluitvorming en in het gemeentelijk handelen op in te spelen.*
- *beginspraak op maat: de gemeenteraad neemt participatie als uitgangspunt voor het raadsprogramma 2018 - 2022.*

Stellingen voor de discussie

Het is de ambitie van de raad en college om belanghebbenden op het moment dat er nog voldoende speelruimte is invloed te bieden op het gemeentelijk beleid en uitvoering. We noemen dit beginspraak!

Het is de ambitie van raad en college om maatwerk te leveren op basis van de specifieke situatie en de behoeften van belanghebbenden. We doen aan participatie, maar we doen het op maat!

Het is de ambitie van raad en college om de afstemming en samenwerking tussen raad, college en ambtenaren te vergroten bij de verschillende participatie-initiatieven.

Het is de ambitie van raad en college om de diverse participatiemogelijkheden en de resultaten van participatiemomenten in- en extern beter zichtbaar te maken en terug te koppelen. Belanghebbenden zijn alle mensen, bedrijven en overige partijen, betrokken bij en deelgenoot van de inrichting en vormgeving van de woon- en leefomgeving in de gemeente (omwonenden, projectontwikkelaars, scholen sportverenigingen, sociale partners, belangenverenigingen, politieke partijen, etc)

Hoe voortvarend zijn we in het samen optrekken met inwoners

Veel inwoners hebben het gevoel onvoldoende invloed te hebben op wat de gemeente doet. De houding vanuit de gemeente ten opzichte van participatie speelt hier een primaire en cruciale rol. Duidelijk moet zijn wanneer je mensen wel en wanneer niet betreft bij gemeentelijke plannen. Ze worden altijd betrokken bij het inrichten van de woon- en leefomgeving.

Theoretisch kader

Van ambitie naar realiteit: hoeveel invloed is wenselijk?

Burgerrollen

Het platform voor gemeentelijke prestatievergelijking “waarstaatjegemeente.nl” gaat uit van zes verschillende burgerrollen:

1. Burger als kiezer: kan invloed uitoefenen op het gemeentebestuur. De gemeente moet een duidelijke toekomstvisie hebben die de wensen van de kiezer weerspiegelt. Daarvoor is luisteren en beloften waarmaken belangrijk.
2. Burger als klant: moet vakkundig en correct ontvangen worden aan het loket van de gemeente. Goede prijs-kwaliteitverhouding diensten, flexibele openingstijden en een zo min mogelijk wachttijd.
3. Burger als onderdaan: heeft recht op kwaliteit van orde en gezag. Het is belangrijk dat de burger zich veilig voelt op straat.
4. Burger als partner: heeft recht op kwaliteit van beleid. Burgers en gemeenten zijn samen verantwoordelijk voor de inrichting van de samenleving in de gemeente. De gemeente streeft ernaar om dit samen met inwoners, bedrijven en instellingen te ontwikkelen.
5. Burger als wijkbewoner: heeft recht op kwaliteit van zijn leefomgeving. Naast de eigen verantwoordelijkheid van die burger heeft de gemeente de taak om te zorgen voor een prettige leefomgeving.
6. Burger als belastingbetaler: betaalt belasting met een reden. Het is de taak van de gemeente hier verantwoord en transparant mee om te gaan.

Het is zinvol aan te sluiten bij dit model want het helpt in de afweging bij de keuze om burgers wel of niet te laten participeren. Bovendien kunnen prestaties dan ook vergeleken worden met andere gemeenten.

Wanneer staat het licht op groen of juist op rood voor burgerparticipatie?

Groen licht voor burgerparticipatie?

1. Is er ruimte voor veranderingen, voor nieuwe ideeën in het beleid of de plannen? Kan er iets gedaan worden met de resultaten van de interactie? Dit hangt af van de beleidsruimte, de politieke wil, de afhankelijkheid van andere projecten, de hoeveelheid geld en capaciteit om ingebrachte ideeën en wijzigingen ook te honoreren.
2. Er zijn grote belangen van burgers mee gemoeid en het is een politiek en maatschappelijk gevoelig onderwerp. Zorgvuldigheid is voor het proces belangrijker dan snelheid.
3. Het gaat om een ingewikkeld onderwerp dat geleidelijk ontrafeld moet worden. We hebben onvoldoende inzicht in de problematiek en/of oplossingsmogelijkheden en hebben de inwoners nodig om tot beter inzicht te komen.
4. We moeten ingrijpen in de directe leefomgeving van burgers. Bij de keuze welke maatregelen het beste zijn, betrekken we de bewoners.
5. We hebben partners nodig om het beleid tot een succes te maken, zowel organisaties als burgers of vooral organisaties. Dan is het verstandig om samen met de partners het beleid voor te bereiden.
6. Er is een goede kans dat inwoners de kwaliteit van de beleidsvoorstellen beter kunnen maken, bijvoorbeeld omdat we meer creativiteit kunnen aanboren.
7. Bestuurders willen graag in contact treden met de burgers, zijn bereid daar tijd in te investeren en het onderwerp leent zich daar goed voor.

Rood licht voor burgerparticipatie?

1. De kaders zijn zo beperkend dat er geen werkelijke ruimte is voor de inbreng en invloed van deelnemers.
2. Het probleem is helder en de oplossing ligt voor de hand: gewoon besturen.
3. Er is niet voldoende tijd en geld om een interactief proces op een zorgvuldige manier te doen. De nadelen van uitstel van het beleid zijn groter dan de nadelen van het niet betrekken van de burgers bij de voorbereiding.
4. De beleidskeuzes zijn in feite al gemaakt, het besluit is voorspelbaar. Er zijn echter vaak nog onderdelen waarbij je burgers wel invloed kunt geven bij de voorbereiding.
5. Het onderwerp is zodanig dat het om goede redenen in beslotenheid behandeld of besproken moet worden. Het komt bijvoorbeeld voor dat om redenen van privacy of onderhandeling zaken geen onderwerp voor burgerparticipatie kunnen zijn.

Het niet uitvoeren van burgerparticipatie moet altijd door het college beargumenteerd worden!